

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 22 december 2008

Mål nr

Ö 680-08

PARTER

1. JF

Ombud: Advokat ER och advokat AM

2. Trygg Hansa Försäkringsaktiebolag, 516401-7799
106 26 Stockholm

Ombud: Advokat KB

SAKEN

Försäkringsersättning

BESLUT OM HÄNSKJUTANDE ENLIGT 56 KAP. 13 §

RÄTTEGÅNGSBALKEN

Stockholms tingsrätts beslut den 11 februari 2008 i mål T 28037-06

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att det vid beräkning av JFs inkomstförlust enligt skadeståndslagen (1972:207) skall tas hänsyn till att hon som anställd vid EU-kommissionen skadan förutan hade haft en skattemässigt mer fördelaktig ställning än hon får som skadad.

SKÄL

JF, född X, skadades våren 1996 vid en trafikolycka i Belgien. Vid tiden för olyckan arbetade JF vid dåvarande EFTA i Bryssel. Hon övergick en kort tid efter olyckan till en tjänst vid EU-kommissionen i Bryssel och var anställd där fram till april 1999, då hon till följd av olyckan helt tvingades att sluta arbeta. Hon har sedan dess bedömts vara helt arbetsförmögen och har återflyttat till Sverige.

I målet vid tingsrätten yrkar JF att Trygg-Hansa Försäkringsaktiebolag skall förpliktas att till henne betala ersättning för inkomstförlust under åren 1999–2005 med 2 804 284 kr jämte ränta. Försäkringsbolaget medger att betala differensen mellan den faktiska bruttoinkomsten för åren 1999–2005 och den bruttoinkomst hon skulle ha fått om hon hade fortsatt att arbeta för EU-kommissionen, efter avdrag för preliminär skatt beräknad enligt svensk skattetablell, med 498 142 kr jämte ränta. JF gör gällande att ersättningen skall beräknas på så sätt att hon får samma nettoinkomst som hon skulle ha fått om hon inte hade skadats. Hon skall därför också ersättas för den skattedifferens som föreligger mellan svensk skattetablell och den skattesats som hon som anställd vid en EU-institution betalade, 6,5 procent.

Försäkringsbolaget har godtagit att JF under den i målet aktuella perioden skulle ha fortsatt att arbeta vid EU:s institutioner, om hon inte hade skadats.

Tingsrätten har till Högsta domstolen hänskjutit följande fråga. Skall, vid beräkning av inkomstförlust enligt skadeståndslagen (1972:207), hänsyn tas till att den skadelidande som anställd vid EU-kommissionen skadan förutan hade haft en skattemässigt mer fördelaktig ställning än hon får som skadad?

I fråga om trafikskadeersättning skall enligt 9 § trafikskadelagen (1975:1410) bl.a. 5 kap. skadeståndslagen tillämpas. Enligt 5 kap. 1 § första stycket skadeståndslagen omfattar skadestånd till den som har tillfogats personskada ersättning för bl.a. inkomstförlust. Enligt paragrafens andra stycke skall sådan ersättning motsvara skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande skulle ha kunnat uppbära, om han inte hade skadats, och den inkomst som han trots skadan har eller borde ha uppnått eller som han kan beräknas komma att uppnå genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter m.m.

Grundvillkoren för anställning vid någon av EU:s institutioner finns fastställda i ett protokoll om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier till fördraget den 8 april 1965 om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna (SFS 1994:1501; inbunden version s. 3567 ff. och s. 3588 ff.). Enligt 2 och 4 §§ lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen gäller protokollet här i landet med den verkan som följer av det aktuella instrumentet. I protokollets artikel 13 finns bestämmelser om att gemenskapernas tjänstemän och övriga anställda är skyldiga att betala skatt till gemenskaperna på de löner och arvoden de får av gemen-

skaperna och att de skall vara befriade från nationella skatter på dessa löner och arvoden. Enligt artikel 14 skall gemenskapernas tjänstemän och övriga anställda, som enbart på grund av sin tjänsteutövning i gemenskaperna, bosätter sig i en annan medlemsstat i båda länderna behandlas som om de fortfarande var bosatta på sin tidigare bostadsort i fråga om bl.a. inkomst- och förmögenhetsskatt.

En svensk som arbetar vid någon av EU:s institutioner har således kvar sitt skatterättsliga hemvist i Sverige och är obegränsat skatteskyldig i Sverige för andra inkomster än just inkomsten från EU-institutionen (jfr 3 kap. 3 och 6 §§ inkomstskattelagen, 1999:1229).

Enligt förarbetena till skadeståndslagen är den principiella utgångspunkten för beräkning av ersättning för inkomstförlust att den skadelidande skall försättas i samma ekonomiska situation som om skadan inte hade inträffat. Vidare anges att det vid skadeståndets bestämmande bör användas principer som inte leder till vare sig över- eller underkompensation. I fråga om ersättning för inkomstförlust i förfluten tid framhålls att som huvudregel bör gälla att ersättningen fastställs på grundval av den faktiska förlust som visat sig vid skadeståndets bestämmande. (Prop. 1975:12 s. 99 f. och 103 f.)

I förarbetena till skadeståndslagen behandlades frågan om skattehänsyn skulle tas eller inte i anslutning till bestämmelserna i 5 kap. 3 § skadeståndslagen om avräkning (samordning) av andra förmåner som skall ske när den skadelidande har rätt även till andra förmåner än skadestånd. Det uttalades därvid att hänsyn skall tas till om en sådan samordningsförmån är skattefri (a. prop. s. 128). Detta har också bekräftats i rättsfallet NJA 1993 s. 192 där vid bestämmande av skadestånd för inkomstförlust en

skattefri ersättning från en avtalsgruppsjukförsäkring avräknades med det belopp som förmånen skulle ha uppgått till om den varit skattepliktig. Frågan om med uttrycket inkomst i 5 kap. 1 § skadeståndslagen avsågs inkomst före eller efter skatt behandlades däremot inte uttryckligen i förarbetena.

Det råder ingen tvekan om att principen är att man vid beräkning av inkomstförlust bör utgå från bruttoinkomsten, dvs. inkomsten utan skatteavdrag (jfr NJA 1995 s. 13). Eftersom en ersättning som är avsedd att täcka inkomstförlust är skattepliktig enligt vanliga svenska regler (8 kap. 15 och 11 kap. 37 §§ inkomstskattelagen), skulle en annan ordning i de allra flesta fall onödigtvis komplicera skadeståndsberäkningen. Principen bör normalt gälla även när den skadelidande före skadetillfället arbetade utomlands med lägre skatt än i Sverige, eftersom det i allmänhet är möjligt för honom eller henne att även efter skadefallet behålla anknytningen till det utländska skattesystemet.

Undantag från den angivna principen måste dock kunna göras i sådana fall då man på grund av speciella förhållanden annars påtagligt skulle åsidosätta den förut nämnda principiella utgångspunkten för skadeståndsregleringen att den skadelidande skall försättas i samma ekonomiska situation som om skadan inte hade inträffat. I praxis har sålunda beaktats att en skadelidande som var underkastad den tidigare gällande sjömansskatten drabbades av ökad skattebörda när han, som en följd av skadan, blev föremål för en helt annan beskattning (se det nyssnämnda rättsfallet NJA 1995 s. 13).

JFs anställningsvillkor vid EU-kommissionen, och den för henne fördelaktiga skattesatsen, är en del av den svenska rättsordningen och den svenska

skattelagstiftningen (jfr ovan omnämnda 1965 års protokoll och 3 kap. 6 § inkomstskattelagen). Hon tvingades på grund av skadan att avstå från sin anställning och den skattemässiga förmånen. Härtill kommer att den ekonomiska konsekvensen för JF av att inte få tillgodoräkna sig skattedifferensen inte är marginell utan högst betydande.

Mot den nu redovisade bakgrunden bör JF kompenseras för den ändrade skattesituationen; vid beräkning av hennes inkomstförlust skall således hänsyn tas till att hon, som anställd vid EU-kommissionen, skadan förutan hade haft en skattemässigt mer fördelaktig ställning än hon får som skadad. Den hänskjutna frågan skall besvaras i enlighet härmed.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Dag Victor, Torgny Håstad, Ann-Christine Lindeblad och Lena Moore (referent)
Föredragande revisionssekreterare: Peder Bjursten